O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov

2024 yil "_____"_____

Ro'yxatga olindi: № ED-20-21

_____
2024 yil
"_____"_____

MOLIYAVIY HISOBOT AUDITI
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 70410102–Audit (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

SAMARQAND – 2024

Scanned with CamScanner

Fan/ modul kodi AUDFIS06	O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 3	Kreditlar 4
Fan/ modul turi Tanlov	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1 Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Moliyaviy hisobot auditi	60	60	120

2

I. Fanning mazmuni

«Moliyaviy hisobot auditi» fani xo'jalik yurituvchi sub'yektlarni moliyaviy hisoboti qonun hujjatlariga mosligini aniqlash maqsadida har bir hisobot shakli bo'yicha taqdim e'tiladigan ma'lumot haqqoniyligini tekshirish uslubiyoti, alohida xususiyatlarini o'rganish, auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash, hamda tekshiruvi natijasi bo'yicha auditorlik hisoboti va auditorlik xulosasini tayyorlash bo'yicha yetarli darajada bilimlarni beradi.

Auditorlik faoliyatini rivojlantirish iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish sharoitida nihoyatda muhim hisoblanadi. Auditorlik tekshiruvida asosiy e'tibor moliyaviy hisobot auditiga qaratilib, bu o'z navbatida, moliyaviy hisobotdan foydalanuvchilarga ishonchli xulosa berishda o'z aksini topadi. Shu nuqtai nazardan, —Moliyaviy hisobot auditi fani doirasida ko'riladigan mavzular dolzarb masalardan hisoblanadi.

O'quv fanining maqsadi va vazifasi

Fanni o'qitishdan maqsad – moliyaviy hisobot auditi bo'yicha mustahkam nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarni shakllantirish o'z o'rnida shu sohaga doir yangiliklar bilan yaqindan tanishish hamda xo'jalik sub'yektlarining iqtisodiy faoliyatiga har tomonlama ta'sir etish orqali mamlakatning iqtisodiy yuksalishiga olib kelishini tushintirish va ularni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

«Moliyaviy hisobot auditi» fanini vazifalari buxgalteriya balansi, moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot va moliyaviy hisobotning boshqa shakllarini xalqaro audit standartlari asosida auditorlik tekshiruviga oid nazariy va amaliy masalalarni yechish hisoblanadi.

II. Moliyaviy hisobot auditini tashkil etishning xususiyatlari

1-mavzu. Moliyaviy hisobotlar auditining maqsadi va auning asosiy tamoyillari

Moliyaviy hisobotlarni tekshirish vazifalari va maqsadi. Moliyaviy hisobotni boholash mezonlari. Moliyaviy hisobot, jamlangan moliyaviy hisobot.

2-mavzu. Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullari

Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullarining turkumlanishi. Audit o'tkazish usullari va ularning asosiy tushunchalari.

3-mavzu. Xo'jalik sub'yektlari hisobotining auditi

Moliyaviy hisobot tuzish buyicha asosiy me'yoriy hujjatlarga izoh. Xo'jalik sub'yektlari moliyaviy hisobotining auditi. Xo'jalik sub'yektlarining qayta tuzilishi va yopilish jarayonidagi hisoboti auditi. Kichik tadbirkorlik sub'yektlari hisobotining auditi. Xo'jalik sub'yektlari hisobotining qonunchilikni buzib tuzilgan holatlarda auditor harakati.

4-mavzu. Buxgalteriya balansi moddalari va buxgalteriya hisobi registrlari mosligi nazorati

Moliyaviy hisobot va balansning o'zaro bog'liqligi. Balansning alohida moddalari bo'yicha baholanishi. Buxgalteriya balansining turlari va ulardan tekshirish xususiyatlari. Balansga qo'yiladigan asosiy talablar va ularning audit standartlarida aks ettirish. Buxgalteriya balansiga ilovalar va ularni chop etish zarurligi va ahamiyati. Debitorlik va kreditorlik qarzlari to'g'risidagi ma'lumot auditi.

5-mavzu. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot auditi

Mahsulot (tovarlar, ishlar va xizmatlar) sotilishidan sof tushumi buxgalteriya registrlari, birlamchi hujjatlar hisobot ma'lumotlari bilan taqqoslash. Moliyaviy hisobotda aks etgan boshqa daromadlar auditi. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotda aks etgan xarajat turlari bo'yicha auditi. Byudjetga to'lovlar bo'yicha ma'lumotlar auditi.

6-mavzu. Pul oqimlarm to'g'risidagi hisobot auditi

Korxona pul oqimlarini faoliyat turlari bo'yicha nazorati. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni tuzishda ikki xil yondoshuv va uni audit nuqtai nazaridan o'rganish. Naqd pul mablag'larini bankdan tashqari aylanishini oldini olishda pul oqimlari to'grisida hisobot auditning ahamiyati.

Scanned with CamScanner

7-mavzu. Xususiy kapital ko'rsatkichlari hisoboti auditi

Korxona o'z kapital holati va uni shakllantirish manbalari bo'yicha xarajati auditi. Ustav sarmoyasi, qo'shilgan sarmoya va zaxira sarmoyasi auditi. Qimmatli qog'ozlar emissiyasi auditi. Uzoq muddatli aktivlarni qayta baholashni haqqoniyligini tekshirish. Tekinga olingan mol-mulkni hisobda aks ettirilishni tekshirish. To'langan dividendlar moddasi bo'yicha audit o'tkazish.

8-mavzu. Moliyaviy ko'rsatkichlarga auditorlik xulosalar

Tayyorgarlik ishlari. Auditorlik xulosasining tarkibi va mazmuni. Auditorlik xulosasining turlari va ularning mazmuni. Hisobot tuzilgan sanadan sung sodir bulgan voqealar va ular aniqlanganda auditor harakati. Maxsus vazifalar yuzasidan auditorlik xulosalari.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar (Seminar mashg'ulotlari)

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Buxgalteriya balansining turlari va ularni tekshirish xususiyatlari.
2. Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotda aks etgan daromad va xarajatlarning auditi.
3. Hisobot ma'lumotlari, hisob registrlari va birlamchi hujjatlarni taqqoslash.
4. Moliyaviy ko'rsatkichlar va ularni iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan asoslanganligi auditi.
5. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni tuzishda ikki xil yondoshuv va uni audit nuqtai nazaridan o'rganish.
6. Korxona xususiy kapitali holati va uni shakllantirish manbalarining auditi.
7. Ustav kapitali, qo'shilgan kapital va zaxira kapitali auditi.
8. Uzoq muddatli aktivlarni qayta baholashning haqqoniyligini tekshirish.
9. Auditorlik xulosasining turlari va ularning mazmuni.
10. Xalqaro audit standartlari asosidagi xulosalar.
11. Hisobot tuzilgan sanadan so'ng sodir bo'lgan voqealar va ular aniqlanganda auditor harakati.
12. Maxsus vazifalar yuzasidan auditorlik xulosalar.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot auditini tashkil etish asoslari;
2. Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullari;
3. Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot turlari va undagi ma'lumotlarni turli ma'lumot foydalanuvchilarga taqdim etish tizimi;
4. AXS va MHXS asosida buxgalteriya balansi moddalari va buxgalteriya hisobi registrlari mosligining nazorati;
5. AXS va MHXS asosida moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobot auditi;
6. AXS va MHXS asosida pul oqimlari to'g'risidagi hisobot auditi;
7. AXS va MHXS asosida xususiy kapital to'g'risidagi hisobot auditi;
8. AXS va MHXS asosida moliyaviy ko'rsatkichlarga auditorlik xulosalar;
9. AXS va MHXS asosida moliyaviy hisobot tahlili;
10. AXS va MHXS asosida turli sohadagi korxonalarni moliyaviy hisobotning auditi.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot kilish tavsiya etiladi.

4

V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi:

- Moliyaviy hisobotlarni tekshirish vazifalari va maqsadi, Moliyaviy hisobotda ichki nazorat va rahbariyatning mas'uliyati va tashqi audit uchun ahamiyati;
- Moliyaviy hisobot auditini o'tkazish usullarining turkumlanishi va ularning asosiy tushunchalari;
- Moliyaviy hisobot tuzish bo'yicha asosiy me'yoriy hujjatlarga izoh va hisobotining qonunchilikni buzib tuzilgan holatlarda auditor harakati;
- Moliyaviy hisobot va balansning o'zaro bog'liqligi;
- Mahsulot (tovarlar, ishlar va xizmatlar) sotilishidan sof tushumi buxgalteriya registrlari, birlamchi hujjatlar hisobot ma'lumotlari;
- Korxona pul oqimlarini faoliyat turlari bo'yicha nazorati, xalqaro amaliyotda pul mablag'lari;
- Korxona o'z kapital holati va uni shakllantirish manbalari bo'yicha xarajati auditi;
- Tayorgarlik ishlari. Auditorlik xulosasining tarkibi va mazmuni. Auditorlik xulosasining XAS bo'yicha turlari va ularning mazmuni bilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak***

Scanned with CamScanner

5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la uzlashtirish, tahlil natijalarini to'gri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
7.	**Asosiy adabiyotlar:** 1.Tuychiyev A., Qo'ziyev I., Masharipov O., Avloqulov A., Avazov I. Audit. Elektron darslik. 2021. 2.Morgan H. Financial Reporting and Accountability, 5th Edition, McGraw Hill. 2018 Elliott B. and J. Elliott Financial Reporting and Accounting, (18th edition), Prentice Hall. 2017 3.Qo'ziyev I., Xamdamov B. Avazov I., Ochilov F. Auditning xalqaro standartlari. Elektron darslik. 2021. 4.Xamdamov B. Auditning xalqaro standartlari. Darslik. –T.: IQTISOD-MOLIYA, 2020. - 245 b. 5.Urazov K.B., Xudayberdiyev N.U. Boshqa tarmoqlarda auditning xususiyatlari. – S. SamISI, 2018 6.Tashnazarov. S.N. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari: Oliy o'quv yurtlari magistratura mutaxassisliklari uchun darslik. – Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. – 584-b. https://www.academia.edu 7.ACCA paper F8 Audit and assurance study text. Printed in the Unated Kingdom. Published by BPP Learning Media Ltd BPP House, Aldine Place London W12 8AA 8.Urazov K.B., Ширинов У.А., Хусанов М.Х., Пўлатов Х.У. Аудит (1-кисим) Ўкув кўлланма Самарканд 2022 9.Urazov K.B. Buxgalteriya hisobiva audit.o'quv qo'llanma. – Samarqand, SamISI, 2022. 10.Finansovaya otchyotnost" Uchebnik ASSA v ramkax Diploma ASSA "Finansi i upravlenie Biznesom» Kaplan Financifl Limited, KAPLAN PUBLISHNG, IIFA-2020 **Internet saytlari:** 1. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси хукумат портали. 2. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси. 3. www.mf.uz. - Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги расмий сайти. 4. www.ziyonet.uz – Ахборот таълим портали. 5. https://libgen.lc/ – Бепул электрон ўкув адабиётлар манбаси. 6. **https://open.umn.edu** – Бепул электрон ўкув адабиётлар манбаси.

8.	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil _____dagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№_____)
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** **K.B.Urazov**– SamISI "Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasi professori **U.A.Shirinov** – SamISI "Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasi mudiri dotsenti
10	**Taqrizchilar:** **Abdullayev Z.X.** – Toshkent Davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali, ilmiy ishlar va innovasiyalar bo'yicha direktor o'rinbosari, PhD; **Qobilov B.M.** – Qobilov begali servis MCHJ direktori

Scanned with CamScanner